

льної юстиції на практиці переходила від каральної до відновної парадигми, яка перебачає застосування заходів, альтернативних позбавленню волі, у тому числі, примирення, виведення із системи кримінального правосуддя, консультування, громадської роботи тощо [5].

Таким чином, на підставі викладеного можна дійти висновку, що пробація є новим інститутом запобіжного спрямування, але його унормування у профільному Законі викликає багато зауважень, що свідчить про нагальну необхідність серйозного його доопрацювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Див., наприклад: Ягунов Д. В. Створення в Україні системи пробації: проблеми та перспективи використання сучасного світового досвіду / Д. В. Ягунов // Актуальні проблеми європейської інтеграції : зб. статей з питань європейської інтеграції та права / за ред. Д. В. Ягунова. – Вип.5. – Одеса : Фенікс, 2009. – С. 214–222.
2. Мальцев А. А. Преступность несовершеннолетних в Республике Корея: криминологические, уголовно-правовые, уголовно-политические аспекты: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / А. А. Мальцев; Дальневосточный гос. ун-т. – Владивосток, 2009. – 32 с.
3. Про пробацію: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 13. – Ст. 93.
4. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 52. – Ст. 455.
5. Заключні зауваження та рекомендації Комітету ООН з прав дитини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ombudsman.gov.ua/ua/page/child/recommendations/>

Г.Й. Пузанова,

кандидат юридичних наук, доцент,

Інститут національного та міжнародного права

Міжнародного гуманітарного університету,

м. Одеса, Україна

ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ФОРМИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ

Державна політика іноземного інвестування (далі – ДПІ) – це цілеспрямована діяльність органів державної влади за рішенням економічних проблем, досягненню і реалізації загальнонаціональних цілей економічного і соціального розвитку суспільства або його окремих сфер, яка є засобом, що дозволяє державі досягти цілей, використовуючи правові, економічні і адміністративні методи дії на іноземних інвесторів як суб'єктів інвестиційних правовідносин [1, с. 579].

Як будь-який вид цілеспрямованої діяльності державних органів, державна політика іноземного інвестування реалізується в певних формах, що обумовлене цілями, завданнями, принципами, функціями, методами даного напрямку діяльності. Не вдаючись до дискусії відносно співвідношення деяких понять (наприклад, джерел права і форм права), відзначимо, що в даному дослідженні будуть розглянуті політико-правові форми іноземного інвестування.

Іноземне інвестування є одним із напрямків підвищення ефективності національної економіки, умовою стабілізації та структурних перетворень, задоволення потреб населення та суспільного виробництва у всіх галузях. Тому дослідження існуючих правових передумов для залучення інвестицій є актуальним і має велике практичне значення.

При підготовці даної статті були проаналізовані і використані наукові роботи українських і зарубіжних авторів: О. Ф. Андрійко [2], Я. Берназіюка [3], В. Волкова [4], Є. А. Гетьмана [5], Т. Гуржій [6], Д. Журавльова [7], Ю. Кунева [8], І. Оксьоми [9]; С. С. Сулакшина, М. Ю. Погорелко, І. В. Репина [10]; В. І. Якунина, С. С. Сулакшина, М. В. Вилісова, І. Р. Ахметзянова, Є. С. Сазонова, А. М. Тимченко [11]; М. Ю. Погорелко [12] та ін.

Поняття форми є філософською категорією і може використовуватися в декількох значеннях. У діалектичному матеріалізмі категорія форми невід'ємно пов'язана з категорією змісту. Форма (від лат. forma – вид, образ) будь-якого явища – це видимість, зовнішній бік чого-небудь, що відображає суть

справи; спосіб здійснення, виявлення будь-якої дії [13, с. 617]; спосіб зовнішнього виразу змісту, відносно стійка визначеність зв'язку елементів змісту й їх взаємодії, тип та структура змісту [14, с. 103]. Зміст і форма як філософські категорії відображають взаємозв'язок певним образом впорядкованої сукупності елементів і процесів, що утворюють предмет або явище, тобто змісту і способу існування та вираження цього змісту, його різноманітних модифікацій, тобто форми [12, с. 57].

В науці адміністративного права форму визначають як зовнішній вияв конкретних дій, що здійснюються органами державного управління для реалізації поставлених перед ними завдань [15, с. 188–189]. На думку А. П. Коренева, «... форми є об'єктивним вираженням сутності діяльності органів і посадових осіб, які здійснюють управління. Вони покликані забезпечити найбільш доцільне виконання функцій управління, досягнення цілей управління за найменших витрат сил, засобів і часу» [16, с. 86]. О. Ф. Андрійко вказує, що «... форми – це зовнішні, постійно і типізовано фіксовані вирази (прояви) практичної активності державних органів із формування та реалізації управлінських цілей і функцій та забезпечення їхньої власної життєдіяльності» [2, с. 112]. І. Оксьом підкреслює, що форму можна також визначити, як зовні виражену дію виконавчого органу (посадової особи), що здійснюється в рамках його компетенції та викликає певні наслідки, які, якщо мають юридичний характер або мають певне юридичне значення, можна кваліфікувати як адміністративно-правові форми [9, с. 57].

Форми управлінської діяльності – це способи зовнішнього вираження змісту управлінської діяльності, які перебувають під регулюючим впливом норм адміністративного права [17, с. 146; 18, с. 137, 153].

Традиційно форми адміністративної діяльності за ознакою правових наслідків поділяють на правові та неправові. Такий розподіл властивий і формам ДПП. В. Волков відмічає, що вид конкретної форми визначається характером дій суб'єктів правовідносин, спрямованих на здійснення покладених на них функцій [4, с. 107–110].

До правових форм діяльності органів виконавчої влади, які здійснюють управління у економічній сфері, можна віднести видання нормативних актів управління та здійснення на їх підставі інших дій юридичного характеру. І. Оксьом вказує, що форму управлінської діяльності можна назвати правовою лише у тому випадку, якщо у діях суб'єкта виконавчої влади чітко виявляється характерне для державного управління юридичне волевиявлення. Інші дії, які щоденно здійснюються органами виконавчої влади або їх посадовими особами, належать до неправових форм (організаційних, аналітичних, забезпечувальних тощо). І хоча виконавча влада з урахуванням її особливостей реалізується лише її суб'єктами і лише у правових формах, це не зменшує значення неправових форм діяльності [9, с. 58].

Форми ДПП – це зовнішній вираз змісту діяльності державних органів, які приймаються суб'єктами державної влади у межах наданих їм повноважень із метою впливу на іноземних інвесторів при здійсненні іноземного інвестування на території України. ДПП є одним із напрямків цілеспрямованої державної діяльності, тому вона проявляється в конкретних діях і взаємозв'язках органів і посадових осіб, завдяки яким даний напрям набуває певних форм [19, с. 272–276].

Тобто, саме через ці форми державної діяльності відбувається реалізація ДПП, тому вони відіграють важливу роль, так як з їх допомогою забезпечуються: додержання встановленого порядку; гласність і прозорість діяльності; зміцнення законності, розвиток різних напрямків ДПП.

Правильне розуміння форм ДПП сприяє глибшому усвідомленню змісту цієї діяльності, оскільки ефективність реалізації ДПП багато в чому залежить від правильного використання різних видів форм державної діяльності, тому поєднання різних форм сприяє вдосконаленню організації та впливу на суспільні процеси.

ДПП є одним з напрямів державної економічної політики і, як підкреслюють В. М. Корельський і В. Д. Перевалів, економічні стосунки, як і будь-які інші соціальні взаємозв'язки, можуть стабільно функціонувати, якщо вони закріплені в нормативній формі. Нормативні форми всілякі, але серед них лише правова (це показує історичний досвід), в найбільшій мірі відповідає суті економічних відношень, їх ринковій природі [20, с. 62]. Право є найбільш адекватною і природною формою економічних стосунків, оскільки останні можуть нормально функціонувати лише і виключно в правовій формі. Отже, формами ДПП являються нормативно-правові акти (наприклад, Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19 березня 1996 р. [21] та ін.), що визначають правові основи іноземного інвестування, мети і завдання цілеспрямованої діяльності державних органів, міри сприяння діяльності іноземних інвесторів на території України та т.п.

В той же час, М. Ю. Погорелко відзначає, що нормативне забезпечення державної політики на концептуальному рівні будується за допомогою видання документів програмного характеру, тобто полі-

тико-правових актів: різних послань, концепцій, доктрин, стратегій і тому подібне [12, с. 94]. З вказаним слід погодитися, оскільки саме в цих документах визначаються напрями, цілі і стратегія ДПП.

Правовою основою прийняття таких політико-правових актів програмного характеру в Україні є, перш за все, Конституція України [22], яка закріплює, що до повноважень Верховної Ради України належить визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики (п. 5 ст. 85); заслуховування щорічних та позачергових послань Президента про внутрішнє і зовнішнє становище України (п. 8 ст. 85); схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України (п. 11 ст. 85).

Так, наприклад, постановою Верховної Ради України від 11 грудня 2014 року була схвалена Програма діяльності Кабінету Міністрів України [23], Указом Президента України від 12 січня 2015 року була схвалена Стратегія сталого розвитку «Україна–2020» [24]; постановою Кабінету Міністрів України від 2 лютого 2011 р. була затверджена Програма розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні [25]; розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 вересня 2010 р. була схвалена Концепція Державної цільової економічної програми розвитку інвестиційної діяльності на 2011–2015 роки [26]; розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2013 р. була схвалена Концепція загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014–2024 роки. З врахуванням значення малого і середнього підприємництва у створенні внутрішнього валового продукту розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2013 р. була схвалена Концепція загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014–2024 роки [27].

Аналіз чинного законодавства дозволяє відзначити, що формами ДПП являються, перш за все, нормативно-правові акти, проте, до них також відносяться і політико-правові документи, що визначають напрями і цілі ДПП: послання, основні напрями, стратегії, концепції, програми, доктрини та т.п.

Разом з тим, у законодавстві України відсутній нормативний акт, який би регулював види, ієрархію, сферу дії вказаних документів, що не дозволяє визначити їх місце в системі нормативно-правових актів. Вказане підкреслює необхідність ухвалення закону України «Про нормативно-правові акти» проект якого знаходиться на розгляді Верховної Ради України [28], в якому необхідно визначити статус політико-правових та програмних актів, а також їх місце у системі діючого законодавства України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пузанова Г. Й. Поняття державної політики іноземного інвестування / Г. Й. Пузанова // Митна справа. – 2011. – № 5. – С. 575–579.
2. Андрійко О. Ф. Державний контроль в Україні: організаційно-правові засади / О.Ф. Андрійко. – К. : Наукова думка, 2004. – 300 с.
3. Берназюк Я. Особливості видання Президентом України актів, які не передбачені Конституцією України / Я. Берназюк // Публічне право. – 2013. – № 1 (9). – С. 38–44.
4. Волков В. Форми адміністративно-правового регулювання у галузі стандартизації та сертифікації / В. Волков // Підприємництво, господарство і право. – 2013. – № 3. – С. 107–111.
5. Гетьман Є. А. Порядок реалізації Кабінетом Міністрів України нормотворчої діяльності / Є. А. Гетьман // Публічне право. – 2014. – № 1 (13). – С. 42–46.
6. Гуржій Т. Концептуальні засади розуміння джерел державної політики / Т. Гуржій // Публічне право. – 2012. – № 2 (6). – С. 247–252.
7. Журавльов Д. Правові форми діяльності центральних органів виконавчої влади України / Д. Журавльов // Публічне право. – 2013. – № 1 (9). – С. 85–90.
8. Кунев Ю. Правове забезпечення діяльності органу державної влади: теоретичний аспект / Ю. Кунев // Публічне право. – 2012. – № 3 (7). – С. 44–50.
9. Оксьюм І. Форми і методи державного управління в соціальній сфері: організаційно-правовий аспект / І. Оксьюм // Публічне право. – 2014. – № 4 (16). – С. 56–64.
10. Сулакшин С. С. Источники и основания государственных политик в России : [монографія] / С. С. Сулакшин, М. Ю. Погорелко, И. В. Репина. – М. : Научный эксперт, 2010. – 224 с.
11. Якунин В. И. Политико-правовые источники и основания формирования и реализации государственных политик в России / В. И. Якунин, С. С. Сулакшин, М. В. Вилисов, И. Р. Ахметзянов [и др.] // Центр проблемного анализа и государственного управленческого проектирования. – Труды Центра. – Выпуск № 7. – М. : Научный эксперт, 2006. – 32 с.
12. Погорелко М. Ю. Нормативно-политические и нормативно-правовые источники и основания государственных политик / М. Ю. Погорелко // Проблемный анализ и государственно-управленческое проектирование. – 2009. – Выпуск № 1. Том 2. – С. 93–109.
13. Словник української мови. Т. 10. – К., 1979. – 738 с.
14. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ / за ред. І. П. Голосніченка, Я. Ю. Кондратьєва. – К., 1995. – 177 с.

15. Ківалов С. В. Адміністративне право України / С. В. Ківалов. – Одеса, 2003. – 896 с.
16. Коренев А. П. Административное право: Общая и особенная часть / под ред. А. П. Коренева. – М. : МВШМ МВД СССР, 1986. – 486 с.
17. Адміністративне право України / за ред. Ю. П. Битяка. – Харків : Право, 2000. – 520 с.
18. Административное право : учебник [для студ. учреждений среднего проф. образования, обуч. по спец. «Правоведение»] / Ю. М. Козлов. – М. : Юристь, 2001. – 319 с.
19. Адміністративне право України. Академічний курс : підруч. – [у двох томах] / ред. колегія В. Б. Авер'янова та ін. Том 1. Загальна частина. – К. : Юридична думка, 2007. – 592 с.
20. Теория государства и права : учебник для вузов / под ред. проф. В. М. Корельского и проф. В. Д. Первалова. – [2-е изд., изм. и доп.]. – М. : НОРМА, 2002. – 616 с.
21. Про режим іноземного інвестування : Закон України від 19 березня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 19. – Ст. 80.
22. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
23. Програма діяльності Кабінету Міністрів України : постанова Верховної Ради України від 11 грудня 2014 р. // Офіційний вісник України. – 2014 р. – № 102. – Ст. 3005.
24. Стратегія сталого розвитку «Україна–2020» : Указ Президента України від 12 січня 2015 р. // Офіційний вісник Президента України. – 2015 р. – № 2. – Ст. 154.
25. Програма розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні : постанова Кабінету Міністрів України від 2 лютого 2011 р. // Офіційний вісник України. – 2011. – № 28. – Ст. 1173.
26. Концепція Державної цільової економічної програми розвитку інвестиційної діяльності на 2011–2015 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 вересня 2010 р. // Офіційний вісник України. – 2010. – № 75. – Ст. 2674.
27. Про схвалення Концепції загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014–2024 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2013 р. // Офіційний вісник України. – 2013. – № 69. – Ст. 2543.
28. Проект закону про нормативно-правові акти : текст законопроекту до другого читання 17.10.2012 р. [Електронний документ]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=39123.

О.І. Рогатюк,

студент Міжнародного гуманітарного університету,

м. Одеса, Україна

Керівник: доктор юридичних наук,

професор Н.А. Орловська

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДИСКУСІЇ ПРО СКЛАД ЗЛОЧИНУ

В науці кримінального права вчення про склад злочину – надзвичайно важлива, самостійна і відносно завершена система знань, що має свій власний предмет і самостійні концептуальні й організаційні наукові засади та підходи. Поняття «склад злочину», яке сформувалося в доктрині кримінального права, перетворилося на одне з основоположних і ключових понять, що виконує за своєю суттю функції наукової категорії, яка має особливе, фундаментальне значення для теорії і практики кримінального права.

Серед вчених, які займалися проблемою складу злочину можна назвати Бауліна Ю.В., Мірошниченко Н.А., Навроцького В.О., Панова М.І., Савченко А.В., Стрельцова Є.Л. та інших, які у своїх наукових статтях і монографіях опрацьовували поняття складу злочину та його елементів.

На перший погляд може здатися, що за цією темою не виникає питань, але це не так, адже поряд із визнанням широкою науковою громадськістю складу злочину і його ролі в системі правового регулювання кримінальної відповідальності окремі вчені висловлювали й продовжують висловлювати в літературі інші думки, згідно з якими поняття «склад злочину» має штучний характер, є зайвим і надуманим поняттям (такої точки зору дотримується, наприклад, російський вчений Козлов А.П.), в кінцевому рахунку фактично заперечується значення складу злочину як самостійного інституту й самостійного поняття у системі понять кримінального права. Висловлюються також пропозиції щодо внесення змін до ч. 1 ст. 2 КК України, за якими законодавча